

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/70-2>
УДК 330.341.1:658.589:378.4

Беспалий Є. А.

докторант, кандидат технічних наук,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0626-3333>

Bespalyu Yevgen

Doctoral Student, Candidate of Technical Sciences,
Private Joint Stock Company "Higher Educational Institution
Interregional Academy of Personnel Management"

ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЗМІНИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

TRANSFORMATIONS AND CHANGES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBALIZATION IN THE WORLD ECONOMY

У статті розглянуто вплив процесів трансформації напрямів глобалізації на розвиток світової економіки. У статті проаналізовано нові форми та зміни в розвитку глобалізації та вплив на економіку і споживача. Визначено тенденції з універсалізації стандартів споживання, стрімкий розвиток цифровізації, міжнародної торгівлі, та електронної комерції. Проаналізовано передумови розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості та зростання ролі глобалізації в діяльності підприємств та споживачів. Визначено, що глобалізація світової економіки сприяє економічному розвитку промислово розвинених країн і підвищує рівень зайнятості населення у тому числі за рахунок динамічному розвитку електронної комерції та запровадженню нових інновацій в різних сферах.

Ключові слова: глобалізація, інновації, світова економіка, трансформації, цифрова глобалізація.

The article examines the influence of processes of transformation of directions of globalization on the development of the world economy. The article analyzes new forms and changes in the development of globalization and its impact on the economy and the consumer. Trends in the universalization of consumption standards, the rapid development of digitalization, international trade, and electronic commerce have been identified. The prerequisites for the development of global chains of added value and the growing role of globalization in the activities of enterprises and consumers are analyzed. It was determined that the globalization of the world economy contributes to the economic development of industrialized countries and increases the level of employment of the population, including due to the dynamic development of electronic commerce and the introduction of new innovations in various fields. Under the influence of globalization, taking into account the rapid development of information and communication technologies, trade is expanding not only in goods and services, but also in technologies, knowledge and other innovative products, which are directly interconnected with scientific and technical development and contribute to the further development of the internationalization of production and the deepening of globalization processes as a whole. In the world economy, there is a steady trend of outpacing the growth rates of world trade relative to world GDP. The strengthening of competition arising in the markets and the expansion of supply leads to lower prices and an increase in the variety of goods and services in the consumer market. Thus, the level of well-being and comfort, as well as the standard of living of the population as a whole, increases. Consumers receive the greatest benefits from globalization and the growth of world trade. Globalization makes a significant contribution to the development of international trade. An important feature of globalization is its influence on the innovative development of national economies, therefore, in the modern world, it has a special role, since innovations are the basis of economic growth and serve as the foundation for ensuring the growth of product competitiveness. Innovative activity of the state is a guarantee of qualitative changes in the structure of production as a result of the creation, application and commercialization of completely new or improved goods or services, and increasing the competitiveness of the state at the world level.

Keywords: globalization, innovations, world economy, transformations, digital globalization.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки відбувається інтенсифікація міжнародних економічних відносин, що ґрунтується на об'єктивній еволюції міжнародного поділу праці та їх подальша лібералізація. Глобалізація вплинула на економіку та звичайних людей у багатьох країнах і має значний вплив на сталий розвиток. Підживлюючись швидкими технологічними змінами і збільшенням швидкості мобільності товарів, послуг, капіталу і робочої сили, глобалізація за останні десятиліття значно змінила економіку, суспільства і природне середовище і зробила наш світ більш взаємопов'язаним, ніж будь-коли раніше.

Розвиток системи регулювання призводить до посилення інтеграційної взаємодії країн, фактичним підтвердженням якої є розширення міжнародного товарообміну, збільшення міграції виробництва, більша частина яких припадає на головних суб'єктів світового господарства ТНК, активний розвиток діяльності яких є доказом посилення процесів транснаціоналізації у світі. Дослідження інтеграційних зав'язків між країнами що відбувається при одночасному зростанні ролі наднаціональних інститутів у регулюванні міжнародних економічних відносин є важливою передумовою розвитку національної економіки.

Сучасні інтеграційні процеси, що відбуваються у світовому господарстві на глобальному та регіональному рівнях, приводять до економічного зближення держав. Світове господарство стає вже не простою сукупністю всіх країн світу, а визначається як єдина система, де взаємодіють національні і регіональні сектори. Відповідно, трансформаційні зміни, що відбуваються у світовому ринку, впливають на економічну діяльність всіх рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню трансформацій та розвитку глобалізації і її впливу на розвиток світової економіки присвячено багато праць. Проблеми трансформаційних змін економічного розвитку, висвітлені в працях зарубіжних та українських фахівців. Науковою базою досліджень стали праці: Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В., Борзенко О.О., Диба О.М., Сиденко В.Р., Gurgu E., Cociuban A., Харрода Р., Хікса Дж., Хансена Е., Manuyika J., Lund S., Bughin J., Woetzel J., Stamenov K., Dhingra D. та інших [1–8].

Метою дослідження є вивчення трансформаційних процесів, що відбуваються у світовій економіці, та аналіз впливу змін в глобалізаційних процесах на розвиток економіки, конкуренцію та запровадження інновацій. Трансформаційні зміни глобалізації світової економіки та ринку, впливають на економічну

діяльність держав, тому дослідження інтеграційних зав'язків між країнами що відбувається при одночасному зростанні ролі наднаціональних інститутів у регулюванні міжнародних економічних відносин є важливою передумовою розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. За час свого розвитку процес глобалізації ускладнився, та став включати в себе не тільки міжнародну торгівлю і міжнародне виробництво, а й продажі поза базою виробничих підприємств, розташованих у багатьох країнах світу, за рахунок більшої універсалізації структури споживчого попиту. Важливо зазначити, що розвиток економічних процесів трансформації глобалізації, як і будь-якого динамічного процесу в економіці, здійснюється діалектично через подолання протиріч та поглиблення конкуренції.

Під впливом глобалізації з урахуванням стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій значно розширюється торгівля не лише товарами та послугами, але й технологіями, знаннями та іншою інноваційною продукцією, яка безпосередньо взаємопов'язана з науково-технічним розвитком і сприяє подальшому розвитку інтернаціоналізації виробництва та поглибленню глобалізаційних процесів у цілому. У світовій економіці спостерігається стійка тенденція випереджаючих темпів зростання світової торгівлі відносно світового ВВП.

Посилення конкуренції, що виникає на ринках і розширенням пропозиції, призводить до зниження цін та збільшення різноманітності товарів і послуг на споживчому ринку. Таким чином, підвищується рівень добробуту і комфорту, а також рівень життя населення в цілому. Найбільші вигоди від глобалізації та зростання світової торгівлі отримують споживачі. Глобалізація робить значний внесок у розвиток міжнародної торгівлі.

Суттєвим результатом глобалізації стало зменшення бар'єрів для поставок товарів та технологій. Це допомогло багатьом країнам нарощувати експорт та розвиватися набагато швидше. Міжнародна торгівля вносить значний внесок в економічне зростання країн. А саме економічне зростання є основним компонентом економічної політики держави, який призводить до поліпшення життя мільйонів людей [5].

Транснаціональні корпорації активно користуються новими можливостями для розвитку експорту та імпорту, організовуючи складні мережі виробничих підрозділів у багатьох країнах на різних етапах ланцюжка доданої вартості. ТНК прагнуть отримати економічну вигоду з порівняльних переваг підприємств,

розташованих у різних країнах, використовуючи економію в масштабі світового ринку.

Країни світу сприяють розширенню експортних можливостей, отримуючи вигоду від включення підприємств в процеси міжнародної торгівлі, залучають нові передові технології у вигляді ідей, розробок, технологій і обладнання. ТНК все активніше використовують кваліфіковану робочу силу з країн, що розвиваються, для зниження витрат в собівартості продукції.

Щоб спостерігати за тенденціями, важливо розуміти, що вони пов'язані з минулим і сьогоденням соціально-економічних і культурних факторів, що впливають на завтрашні історії успіху та розвитку. Подальший розвиток глобалізації та її трансформація є предметом багатьох дискусій. Це незворотній процес. На підставі опублікованих результатів експертних оцінок науковців можна лише орієнтовно визначити основні чинники та напрямки її структурних змін у найближче майбутнє. На ранніх етапах глобалізація породжувала соціальні наслідки і проблеми, а зараз саме процеси, що проявляються в суспільстві, часто впливають на економічні аспекти глобалізації.

В останній час в багатьох країнах світу зростає схильність споживачів до покупки товарів, які не забруднюють навколишнє середовище. Тому основна увага приділяється зеленим інноваціям з очевидними перевагами для бізнесу, включаючи економію витрат (наприклад, за рахунок підвищення ефективності матеріалів та енергоефективності) та нові ринки (включаючи екологічно чисті продукти та бізнес-моделі, засновані на послугах). Масштаб і актуальність суспільних викликів вимагають поєднання різноманітних інновацій, включаючи більш широке і швидке впровадження перевірених зелених технологій, а також нові форми інновацій гнучких систем, такі як бізнес-моделі циркулярної економіки або інтегровані підходи до мобільності.

Циркулярна економіка як модель виробництва та споживання, що мінімізує відходи, є ключовою частиною філософії сталого розвитку та зеленої економіки в цілому. Просування практик та елементів циркулярної економіки є важливим не лише для підвищення економічної активності, але й у відповідь на необхідність визначення місця та ролі роботи в період фундаментальних соціально-економічних змін у контексті глобалізації.

Стрімко розвиваються цифрові потоки, які мають більший вплив на зростання ВВП, ніж століття торгівлі товарами, згідно з новою доповіддю Глобального інституту McKinsey (МКІ): Цифрова глобалізація: нова ера глобальних потоків. І хоча цей зсув дозволяє компаніям виходити на міжнародні ринки з менш

капіталомісткими бізнес-моделями, він також створює нові ризики та виклики [6].

Сьогодні цифрова форма глобалізації дозволяє країнам, що розвиваються, відносно малим компаніям та стартапам, а також мільярдам людей брати активну участь в міжнародній торгівлі. Десятки мільйонів малих і середніх підприємств по всьому світу перетворилися на експортерів, приєднавшись до ринків електронної комерції, таких як Amazon, Alibaba, eBay, та інших. Біля 12% світової торгівлі товарами здійснюється через міжнародну електронну торгівлю. Навіть найменші підприємства можуть народитися в глобальному масштабі: 86% технологічних стартапів, опитаних МКІ, повідомляють про транскордонну діяльність. Сьогодні навіть найменші фірми можуть конкурувати з найбільшими транснаціональними корпораціями. Люди використовують глобальні цифрові платформи для навчання, пошуку роботи, демонстрації своїх талантів та побудови особистих зв'язків. Цифрові платформи як для традиційної зайнятості, так і для фрілансу починають створювати більш глобальний ринок праці.

Розвиток цифрової ери глобалізації дозволяє великим компаніям керувати своїми міжнародними операціями більш економічно ефективно та раціональними способами. Використовуючи новітні цифрові платформи та інструменти з більшою користю.

Глобальні потоки всіх типів підтримують зростання за рахунок підвищення продуктивності, а потоки даних підсилюють цей ефект за рахунок збільшення участі та удосконалення ринків. Аналіз Інституту McKinsey показує, що за десятиліття всі види торговельних потоків збільшили світовий ВВП на 10,1% [6].

Як приплив, так і відтік капіталу важливі для зростання, оскільки вони відкривають економіку для ідей, досліджень, технологій, талантів та найкращих практик з усього світу. Важливим наслідком універсалізації товарної пропозиції є стрімкий розвиток електронної комерції B2C через канали інтернет-магазинів, зокрема, зростання експортних операцій. Світовий ринок електронної комерції (eCommerce) досяг приблизно \$3,46 трлн у 2019 році. Згідно з аналізом експертів, обсяг роздрібних онлайн-продажів у 2016–2019 роках зростав у середньому на 20% на рік, тоді як роздрібні продажі зростали лише на 3,5% на рік. Відповідно, ринок зростає, в основному за рахунок онлайн-торгівлі, роблять висновок експерти. При цьому частка онлайн-продажів у роздрібній торгівлі зросла з 10,5% у 2016 році до 16,4% у 2019 році. Якщо ця тенденція збережеться, Тоді обсяг світового ринку електронної комерції перевищить обсяг традиційного ритейлу до 2036 року.

ТНК, прагнуть покращити технології ланцюга поставок, та удосконалити маршрути обігу товарів. За останні кілька років використання «ланцюгових» технологій (що передбачають передачу початкової заготовки деталі для обробки послідовно в ряд країн, де ці операції виконуються з найменшими витратами), таких як штучний інтелект, блокчейн, використання дронів та роботизації, зробило революцію в ланцюжках поставок [7].

Основним напрямком зусиль є досягнення стійкості виробничих ланцюгів поставок, що призведе до збільшення продуктивності праці на 15%. Два світових лідера в області контейнерної обробки, DAMCO та Maersk, подвоюють витрати на оптимізацію логістичних процесів за рахунок більш високої інтеграції внутрішніх сервісів. Що допоможе вантажовідправникам направляти свої вантажі за зниженими цінами, оскільки обидві компанії пов'язують послуги контейнерних перевезень морем і суходолом та можливість доступу до даних у режимі реального часу та організації більш гнучких та ефективних процесів транспортування. Використання інновацій – обхідних маршрутів доставки товарів, розробка методів сплати найнижчих ввізних мит, нових технологій функціонування глобальних ланцюгів поставок і підвищений попит на екологічно чисті товари сприяють зміні суті глобалізації. Підприємства шукають способи наблизити виробництво до своїх споживачів, обійти підвищені тарифи ввізних мит. Вони залучають нові технології, щоб забезпечити покупців екологічно чистою продукцією. У зв'язку з високим рівнем розвитку глобальних ланцюгів поставок, а точніше, міжнародної кооперації виробництва і збуту, країни світової економіки все більше пов'язані виробничими зв'язками.

Відбувається динамічне зростання тенденції до трансформації трудомістких обробних виробництв в капіталомісткі з розвитком процесів автоматизації та впровадженням штучного інтелекту. Глобальні ланцюги доданої вартості стають все більш наукомісткими. У всіх ланцюгах спостерігається збільшення частки капіталізованих витрат на НДДКР і нематеріальних активів у валових доходах. Особливо помітна ця тенденція в сфері інноваційної продукції – компанії в машинобудуванні витрачають 36% прибутку на R&D, а фармацевтичні компанії і виробники медичних виробів – до 80%). У багатьох ланцюгах процес створення власності рухається в напрямках, протилежних основному реальному виробництву: акцент на НДДКР і дизайн, вниз – маркетинг, продажі, після продажне обслуговування. Зниження частки власності,

створюваної в реальному виробництві, частково пояснюється зниженням витрат в результаті розвитку процесів аутсорсингу [8].

За оцінками Інституту McKinsey, до 2025 року країни, що розвиваються, споживатимуть майже дві третини світового обсягу виробництва (лідери попиту: автомобілі, будівельні матеріали, машини), а до 2030 року на них припадатиме понад 50% світового споживання. Ці країни все більше залучаються до глобальних потоків товарів, послуг, фінансів, людських ресурсів та інформації.

Особливо швидко попит зростає в Китаї, де споживчий сегмент економічно активного населення є одним з ключових сегментів світового міського споживчого попиту. В даний час на Китай припадає 30% світового ринку предметів розкоші, 40% світового споживання текстилю та одягу. Зростання внутрішнього попиту і технологічне дозрівання виробництва в країнах, що розвиваються мають важливі наслідки для світової торгівлі. По-перше, збільшуються експортні можливості розвинених країн за рахунок високотехнологічної продукції. Азіатсько-Тихоокеанський регіон вже є пріоритетним регіоном для багатьох західних брендів. По-друге, відносно зменшуються обсяги експортних поставок готової продукції підприємствами, створеними в рамках глобальних ланцюгів поставок, оскільки реалізують значну частину готової продукції, виробленої на локальному ринку, а експортні деталі і деталі – в рамках внутрішньо фірмової виробничої кооперації. У міру зростання зрілості економіки Китай і країни, що розвиваються, стають все менш залежними від поставок імпортованих проміжних продуктів. Вони все більше зосереджуються на виробництві кінцевої продукції шляхом формування внутрішніх виробничих ланцюжків доданої вартості. Будівництво вертикально інтегрованих виробництв дозволяє Китаю збільшувати частку доданої вартості у виробництві і одночасно створювати нові робочі місця у відсталіх внутрішніх провінціях. В цілому, група азіатських економік, що розвиваються, досягла найбільшого прогресу на цьому шляху: імпорт склав 8,3% в 2017 році в порівнянні з 15,1% в інших країнах, що розвиваються [8–10].

Висновки. Глобалізація вплинула на економіку та звичайних людей у багатьох країнах і має значний вплив на сталий розвиток. Підживлюючись швидкими технологічними змінами і збільшенням швидкості мобільності товарів, послуг, капіталу і робочої сили, глобалізація за останні десятиліття значно змінила економіку, суспільства і природне середовище і зробила наш світ більш взаємопов'язаним, ніж будь-коли раніше. Однак, хоча глобалізація створює значні

проблеми, вона пропонує великі можливості для підприємств та економіки в цілому. Посилення взаємного обміну продуктами між державами сприяє інтенсивному збільшенню виробництва і збуту продукції в багатьох країнах світу.

Важливою особливістю глобалізації є її вплив на інноваційний розвиток національних економік, тому в сучасному світі їй відводиться особлива роль, оскільки інновації є основою економічного зростання і служать фундаментом забезпечення зростання конкурентоспроможності продукції. Інноваційна діяльність держави – є запорукою якісних змін структури виробництва в результаті

створення, застосування і комерціалізації абсолютно нових або вдосконалених товарів або послуг, та підвищення конкурентоспроможності держави на світовому рівні.

Зменшення бар'єрів для зростання міжнародної торгівлі в результаті глобалізації допомогло багатьом світовим країнам розвиватися набагато швидше, ніж вони б розвивалися в іншому випадку. Сьогодні міжнародна торгівля вносить значний внесок в економічне зростання країн, і, в свою чергу, це зростання є центральним результатом економічної політики держави, яка призводить до поліпшення життя мільйонів людей, розвитку кожної нації.

Список використаних джерел:

1. Борзенко О.О., Плотніков О.В. та ін. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Борзенко О.О. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2022. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/Globalizaciyniproceny-u-svitoviyu-economici.pdf>
2. Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В. Інноваційна стратегія українських реформ. Київ : Знання України, 2012. 336 с.
3. Диба О.М. Інноваційний розвиток підприємств в умовах глобалізації. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 42. С. 111–118.
4. Сиденко В.Р. Глобализация и экономическое развитие. Київ : Феникс, 2008. 376 с.
5. Gurgu E., Cociuban A. New Trends in Economic Globalization. URL: <https://www.researchgate.net/publication/319249200>
6. Manyika J., Lund S., Bughin J., Woetzel J., Stamenov K., Dhingra D. Digital globalization: The new era of global flows. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows/>
7. Hyatt P. 10 global trade trends we'll be watching in 2020. URL: <http://www.tradeready.ca/2019/featured-stories/>
8. Lund S., Manyika J., Woetzel J., Bughin J., Krishnan M., Seong J., Muir M. Globalization in transition: The future of trade and value chains. Report. 2019. 144 p. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth>
9. Організація економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://stats.oecd.org/>
10. Світова організація торгівлі. URL: <http://wto.org/>

References:

1. Borzenko O.O., Plotnikov O.V. (ed.) (2022) Globalization processes in the world economy: challenges and opportunities for Ukraine: collective monograph / by general. ed. Doctor of Economics, Prof. O.O. Borzenko; National Academy of Sciences of Ukraine, State University of Economics and predicted National Academy of Sciences of Ukraine". Kyiv, 264 p. Available at: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/Globalizaciyniproceny-u-svitoviyu-economici.pdf>
2. Galchynskyi A., Geets V., Kinakh A., Seminozhenko V. (2012) Innovative strategy of Ukrainian reforms. Kyiv: Knowledge of Ukraine, 336 p.
3. Dyba O.M. (2018) Innovative development of enterprises in the conditions of globalization. *Strategy of economic development of Ukraine*, no. 42, pp. 111–118.
4. Sydenko V.R. (2008) Globalization and economic development. Kyiv: Phoenix, 376 p.
5. Gurgu E., Cociuban A. New Trends in Economic Globalization. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/319249200>
6. Manyika J., Lund S., Bughin J., Woetzel J., Stamenov K., Dhingra D. Digital globalization: The new era of global flows. Available at: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows/>
7. Hyatt P. 10 global trade trends we'll be watching in 2020. Available at: <http://www.tradeready.ca/2019/featured-stories/>
8. Lund S., Manyika J., Woetzel J., Bughin J., Krishnan M., Seong J., Muir M. (2019) Globalization in transition: The future of trade and value chains. Report. 144 p. Available at: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth>
9. Organization of economic cooperation and development. Available at: <https://stats.oecd.org/>
10. World Trade Organization. Available at: <http://wto.org/>